

Verslag jaar 2

OUT OF WORK AND INTO SCHOOL

JOINT EFFORTS TOWARDS
CHILD LABOUR FREE ZONES

Samenvatting

STOP

KINDERARBEID

School, de beste werkplaats

WAT WE HEBBEN BEREIKT

SECTOR

- KOFFIE
- THEE
- NATUURSTEEN
- ZADEN
- KLEDING
- LEER/SCHOENEN
- KARITÉ
- SESAM
- GOUD
- HAZELNNOTEN
- 'URBAN'/STEDELIJK

TOTAAL

9948 KINDEREN
UIT HET WERK GEHAALD
EN BESCHERMD TEGEN
KINDERARBEID

NICARAGUA

83 LEERKRACHTEN
GETRAINDE

in communicatievaardigheden,
onderhandelings technieken en
het belang van leiderschap.
Bewustwordingsactiviteiten over
het belang van onderwijs.

MALI

4563 KINDEREN
UIT HET WERK GEHAALD
EN BESCHERMD TEGEN
KINDERARBEID

SECTOR

OEGANDA

1449 KINDEREN
UIT HET WERK GEHAALD
EN BESCHERMD TEGEN
KINDERARBEID

SECTOR

NEDERLAND

INTERNATIONAAL

5 MoU's ondertekend door SKA en bedrijven in de natuursteen-, koffie-, schoenen- en textielsector (2x)

4 onderzoekrapporten gepubliceerd over kinderarbeid in de sectoren natuursteen (1x), goud (2x) en zaden (1x)

'Lead' op het gebied van kinderarbeid in het Convenant Duurzame Kleding en Textiel

Multi-stakeholder meetings en dialoog met tenminste **80 bedrijven en 10 MVO initiatieven**

128 items in offline and online media

Miljoenen burgers/consumenten bereikt via de media

ZIMBABWE

151 KINDEREN
UIT HET WERK GEHAALD
EN BESCHERMD TEGEN
KINDERARBEID

SECTOR

TURKIJE

Bewustwordingsactiviteiten met leerkrachten over kinderrechten en kinderarbeid. Dialoog met bedrijven en MVO-initiatieven in de hazelnoten- en katoensector (inclusief overeenkomsten met 7 bedrijven).

SECTOR

INDIA

3785 KINDEREN
UIT HET WERK GEHAALD
EN BESCHERMD TEGEN
KINDERARBEID

SECTOR

SAMENVATTING EN BELANGRIJKSTE RESULTATEN

Kinderarbeidvrije zones

In mei 2014 ging Stop Kinderarbeid van start met het Out of Work-project, als onderdeel van een breder programma dat alle vormen van kinderarbeid wil uitbannen en opkomt voor het recht op onderwijs van alle kinderen.

In het tweede jaar van het project (mei 2015 tot april 2016) zijn er in 76 gebieden, verspreid over de wereld, kinderarbeidvrije zones ontwikkeld en zijn bijna 10.000 kinderen beschermd tegen kinderarbeid of is voorkomen dat zij van school af zouden gaan. Maar liefst 22.100 kinderen (waarvan 10.236 meisjes) hebben deelgenomen aan speciale activiteiten die werden georganiseerd om school aantrekkelijker te maken en kinderen in de klas te houden. Bovendien zijn 1.610 kinderen begonnen met lessen in bridge schools (brugscholen) waar zij worden voorbereid op het reguliere onderwijs.

Naast de resultaten die het project heeft geboekt om kinderen uit het werk te halen en naar school te brengen, zijn er ook positieve effecten voor volwassen en jonge (legaal) werkenden. In een aantal gevallen zijn, dankzij de lobby naar bedrijven, hun arbeidsomstandigheden en inkomens verbeterd. Bovendien is er meer samenwerking tot stand gekomen met maatschappelijke dienstverlening, beroepsonderwijs, activiteiten om inkomens te verbeteren, lokale spaar- en kredietinstellingen. Daarnaast zien we veranderingen in gezinnen en in de gemeenschap, waar onderwerpen als kindermishandeling, kindhuwelijken en tiener-moederschap niet meer worden geaccepteerd en onderwijs steeds vaker prioriteit krijgt.

Uit een tussenevaluatie blijkt dat de projectpartners over het algemeen op schema liggen om de beoogde resultaten te behalen. Alle partners zijn er in geslaagd om aanzienlijk meer kinderen de schoolbanken in te krijgen en groepen in de lokale gemeenschap te mobiliseren om kinderen die niet naar school gaan te traceren en ervoor te zorgen dat ook zij hun recht op onderwijs kunnen claimen. In gebieden waar het programma al langer actief is, is de norm 'Geen kind hoort te werken, ieder kind heeft recht op onderwijs', duidelijk ingeburgerd in de gemeenschap.

De grootste uitdagingen in het tweede jaar van het project werden vooral veroorzaakt door een aantal externe factoren. De president van Zimbabwe verklaarde zijn land tot rampgebied vanwege de grote droogte en honger, nadat als gevolg van El Nino de regen uitbleef en de oogst mislukte. Tegelijkertijd maakte de gespannen politieke situatie het voor partners moeilijk om met overheidsinstanties samen te werken en toestemming te krijgen van de betrokken ministeries om aan de slag te gaan met een gevoelig en complex onderwerp als kinderarbeid.

In India zijn er zorgen over voorgestelde wetswijzigingen in het huidige verbod op kinderarbeid. Volgens die wetswijziging mogen kinderen van 14 jaar en jonger nergens werken, behalve in familiebedrijven waar geen gevaarlijke omstandigheden zijn of in de entertainmentbranche. In Turkije hebben terroristische aanslagen, de oorlog, de toestroom van vluchtelingen en de onderdrukking van de leiders en leden van de onderwijsbond Egitim Sen ervoor gezorgd dat de uitvoering van het project enige vertraging heeft opgelopen.

Bedrijven en MVO

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) binnen het kader van mensenrechten en bedrijven in het algemeen en binnen bepaalde sectoren in het bijzonder krijgt steeds meer aandacht van beleidsmakers en parlementariërs. Stop Kinderarbeid voerde gesprekken met zowel nationale als Europese/internationale beleidsmakers en parlementariërs, deelde de resultaten van onderzoek naar kinderarbeid in specifieke sectoren en werkt samen met bedrijven aan succesvolle oplossingen in de praktijk, bijvoorbeeld in de textiel-, natuursteen-, en koffie-industrie. Dit heeft bijgedragen aan het bewustzijn bij bedrijven dat kinderarbeid in hun branche en bij hun toeleveranciers een probleem is en aan specifieke maatregelen om een oplossing voor dit probleem te vinden. Stop Kinderarbeid heeft steeds meer steun gekregen voor de gebiedsgerichte aanpak om kinderarbeidvrije zones te creëren en voor een actieve houding in de strijd tegen kinderarbeid, bij onder andere MVO-initiatieven als de Fair Labor Association (FLA), Utz Certified, TFT-Responsible Stone, ETI UK, Fair Wear en BSCI.

In het afgelopen jaar heeft Stop Kinderarbeid de samenwerking voortgezet met MVO-initiatieven en bedrijven in verschillende sectoren om kinderarbeid in de hele keten tegen te gaan, met daarbij speciale aandacht voor het creëren van kinderarbeidvrije zones aan het begin van die keten. De samenwerking met MVO-initiatieven en bedrijven vindt zowel op nationaal- als op Europees- en internationaal niveau plaats. Stop Kinderarbeid heeft afspraken gemaakt met MVO-initiatieven en bedrijven in de natuursteen-, textiel-, schoenen- en koffiebranche en nam in 2015-2016 deel aan de onderhandelingen over internationale MVO-convenanten in de textiel-, natuursteen- en goudbranche.

Het eerste internationale MVO-convenant werd gesloten in de kleding- en textielbranche. Het onderwerp 'kinderarbeid' en de kinderarbeidvrije zones komen daarin

uitgebreid aan bod. Er zal binnen het convenant meer onderzoek worden gedaan naar kinderarbeid in de hele keten van de bedrijven en er wordt een plan opgesteld om tot een oplossing te komen. Debatten over kinderarbeid in de Tweede Kamer, waaronder ook constructieve bijdragen van minister Ploumen, en Kamervragen naar aanleiding van het werk van Stop Kinderarbeid, hebben er duidelijk aan bijgedragen dat de onderwerpen 'kinderarbeid' en 'kinderarbeidvrije zones' nu hoger op de agenda staan. (Voor een overzicht van de bijdragen van minister Ploumen en de Kamervragen zie bijlage 2).

Stop Kinderarbeid is actief binnen het Actieplan van de Nederlandse branche-organisaties voor de kleding- en textiel-industrie, en is gevraagd om in deze rol het voortouw te nemen in de werkgroep kinderarbeid. In samenwerking met de Fair Labor Association heeft Stop Kinderarbeid een onderzoeksplan en een actieplan opgesteld om de risico's van kinderarbeid in de Turkse kleding- en katoenindustrie te verkleinen. Aan dit initiatief nemen nu zeven internationale kleding- en textielbedrijven deel.

Politieke lobby

Kinderarbeid heeft nog altijd een hoge prioriteit bij de Nederlandse overheid. Dat is mede te danken aan de grote inzet van de Stop Kinderarbeid-coalitie, die het onderwerp steeds weer onder de aandacht van de politiek wist te brengen. De coalitie vroeg aandacht voor de kinderarbeidvrije zones – onder meer door het handboek 'Stepping Stones for Child Labour Free Zones' aan te bieden aan Minister Ploumen –, informeerde Tweede Kamerleden over de ontwikkelingen op het gebied van kinderarbeidvrije zones in de praktijk, en wees op Nederlandse (en internationale) bedrijven die zich met kinderarbeid inlaten of zich juist inzetten om iets te doen tegen kinderarbeid in hun keten.

Kinderarbeid bleef voor beleidsmakers en parlementsleden in Nederland en de EU een

belangrijk onderwerp bij discussies over mensenrechten in het algemeen en over problemen in bepaalde sectoren in het bijzonder: de textiel-, schoenen-, natuursteen-, zaden- en koffiebranche. Als gevolg daarvan werden Kamervragen gesteld, debatten gevoerd en bedrijven in onder meer de textiel- en zadenbranche onder druk gezet. Stop Kinderarbeid blijft ook als enige NGO actief in het Platform Kinderarbeid van de ILO.

Het onderwerp kinderarbeid kwam tenminste 10 keer aan bod, onder meer in parlementaire debatten, initiatieven van Kamerleden en brieven van de minister. Bij vier verschillende gelegenheden werden Kamervragen gesteld op basis van publicaties van Stop Kinderarbeid over kinderarbeid in productieketens. Kinderarbeidvrije zones worden niet alleen in tenminste acht brieven van de minister genoemd, maar ook in een nieuw wetsvoorstel, het begrotingsoverzicht, parlementaire debatten en een motie van een Kamerlid om de aanpak financieel te blijven steunen (nog niet aangenomen of verworpen).

Goudcampagne

In november 2015 lanceerde Stop Kinderarbeid de goudcampagne met de publicatie van het rapport 'Gold from children's hands', gebaseerd op onderzoek van SOMO in opdracht van Stop Kinderarbeid. Meer dan een miljoen kinderen werken in goudmijnen; een deel van het goud dat daar gewonnen wordt komt in onze telefoons terecht. Elektronikabedrijven gebruiken meer dan 10 miljard aan goud per jaar. En ook al zeggen zij praktisch allemaal dat ze kinderarbeid onacceptabel vinden, doen zij bijna niets om kinderarbeid in goudmijnen actief tegen te gaan. Op het moment dat onze goudcampagne van start ging en het rapport verscheen, ging er ook een brief naar alle grote elektronikabedrijven om hen op de hoogte te brengen van onze conclusies en aanbevelingen, en om hen te vragen om samen met ons op te trekken in de strijd tegen kinderarbeid. Deze brief werd gevolgd door een uitnodiging om op 19 april 2015

naar het Ministerie van Buitenlandse zaken te komen en deel te nemen aan een rondetafelgesprek over duurzame mijnbouw voor de elektronica-branchen, georganiseerd in samenwerking met het Good Electronics Network, SOMO en Milieudefensie. Meerdere bedrijven, waaronder Apple, Samsung, Philips en Fairphone, namen de uitnodiging aan. Het was een bijzonder succesvolle bijeenkomst waar partijen, die niet zo vaak met elkaar om de tafel zitten, ervaringen en ideeën konden uitwisselen. De media besteedde veel aandacht aan de lancering van de goudcampagne; de boodschap heeft miljoenen mensen bereikt. Bovendien zijn er Kamervragen over dit onderwerp gesteld.

Onderwerpen in het politieke debat die Stop Kinderarbeid in meer of mindere mate heeft kunnen beïnvloeden zijn onder meer: duurzaam inkopen door de overheid, (meldingen over) kinderarbeid tijdens handelsmissies, het convenant in de textiel-branchen, kinderarbeid in de convenanten en het wetsvoorstel voor 'due diligence' bij kinderarbeid. Dankzij contacten met de Europese Commissie/DEVCO en het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft Stop Kinderarbeid invloed gehad op de plannen van DEVCO op het gebied van kinderarbeid en wisten wij ook binnen de EU steun te krijgen van minister Ploumen voor kinderarbeidvrije zones.

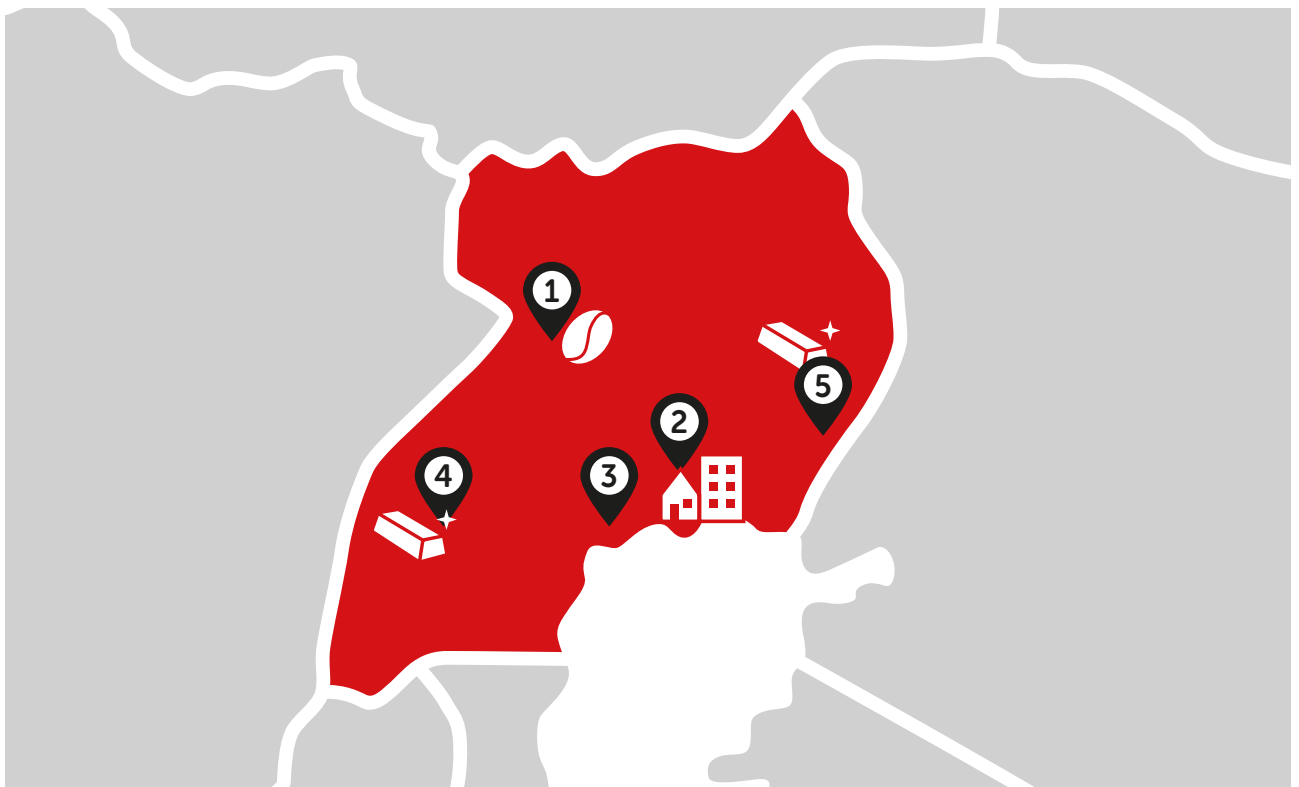
Aangescherpte visie en missie

Na twee strategische sessies met de leden van de coalitie, hebben wij onze gemeenschappelijke visie en missie nog scherper geformuleerd. Deze documenten beschrijven niet alleen onze doelstellingen voor de toekomst, maar worden ook gebruikt als basis voor alle communicatie van Stop Kinderarbeid. We hebben twee nieuwe brochures ontwikkeld: een brochure met algemene informatie over het Stop Kinderarbeid programma en een brochure over onze MVO-activiteiten en de mogelijkheden voor bedrijven om samen te werken. De brochures zijn verspreid onder de betrokken partners en andere belanghebbenden.

OEGANDA

1449 KINDEREN UIT HET WERK GEHAALD
EN BESCHERMD TEGEN KINDERARBEID

1 | WEST-NILE (CEFORD/UNATU)

787 KINDEREN TEGEN
SCHOOLUITVAL BESCHERMD

247 KINDEREN UIT HET WERK
GEHAALD EN NAAR SCHOOL
GEBRACHT

0 KINDEREN IN
BRUGSCHOLEN

3 | ENTEBBE (UNATU)

UNATU en Nascent gaven extra
ondersteuning aan- en werkte aan
capaciteitsopbouw bij gemeen-
schappen en de lokale overheden in 3
kinderarbeidvrije zones die enkele
jaren geleden met steun van SKA zijn
opgezet.

5 | BUSIA

(ONDERZOEK DOOR NASCENT)

In het goudmijngebied in Busia is
samen met Fairtrade een baseline
study en context analyse uitgevoerd.
Op basis van de uitkomsten van deze
studies wordt een mogelijke
partnerschap verder onderzocht.

2 | KAMPALA (NASCENT)

165 KINDEREN TEGEN
SCHOOLUITVAL BESCHERMD

250 KINDEREN UIT HET WERK
GEHAALD EN NAAR SCHOOL
GEBRACHT

329 KINDEREN IN
BRUGSCHOLEN

4 | MUBENDE

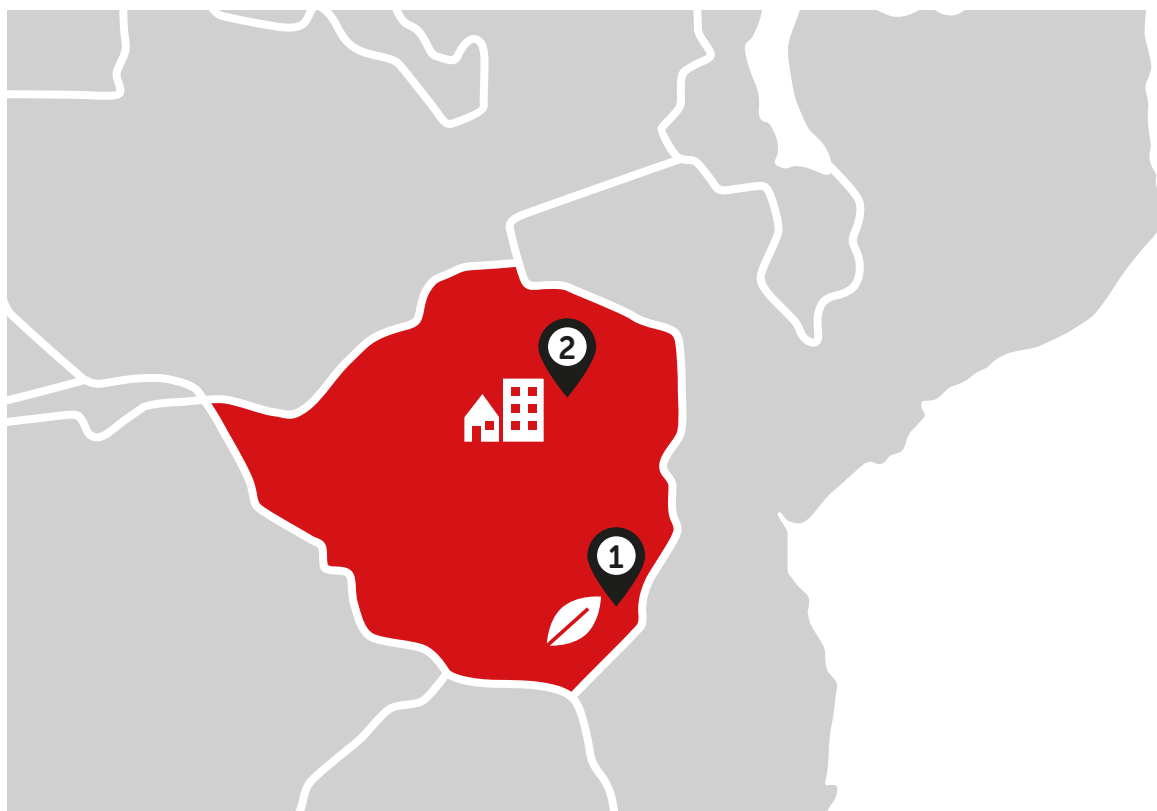
(ONDERZOEK DOOR SOMO)

Voor de internationale
goudcampagne heeft SOMO
onderzoek gedaan in het
goudmijngebied in Mubende. Een
vergelijkbaar onderzoek is gedaan in
Mali.

ZIMBABWE

151 KINDEREN UIT HET WERK GEHAALD
EN BESCHERMD TEGEN KINDERARBEID

1 | CHIPINGE (CACLAZ/ ZNCWC/ PTUZ/ ZIMTA)

0 KINDEREN TEGEN
SCHOOLUITVAL BESCHERMD

151 KINDEREN UIT HET WERK
GEHAALD EN NAAR SCHOOL
GEBRACHT

151 KINDEREN IN
BRUGSCHOLEN

2 | EPWORTH/HARARE (CACLAZ)³

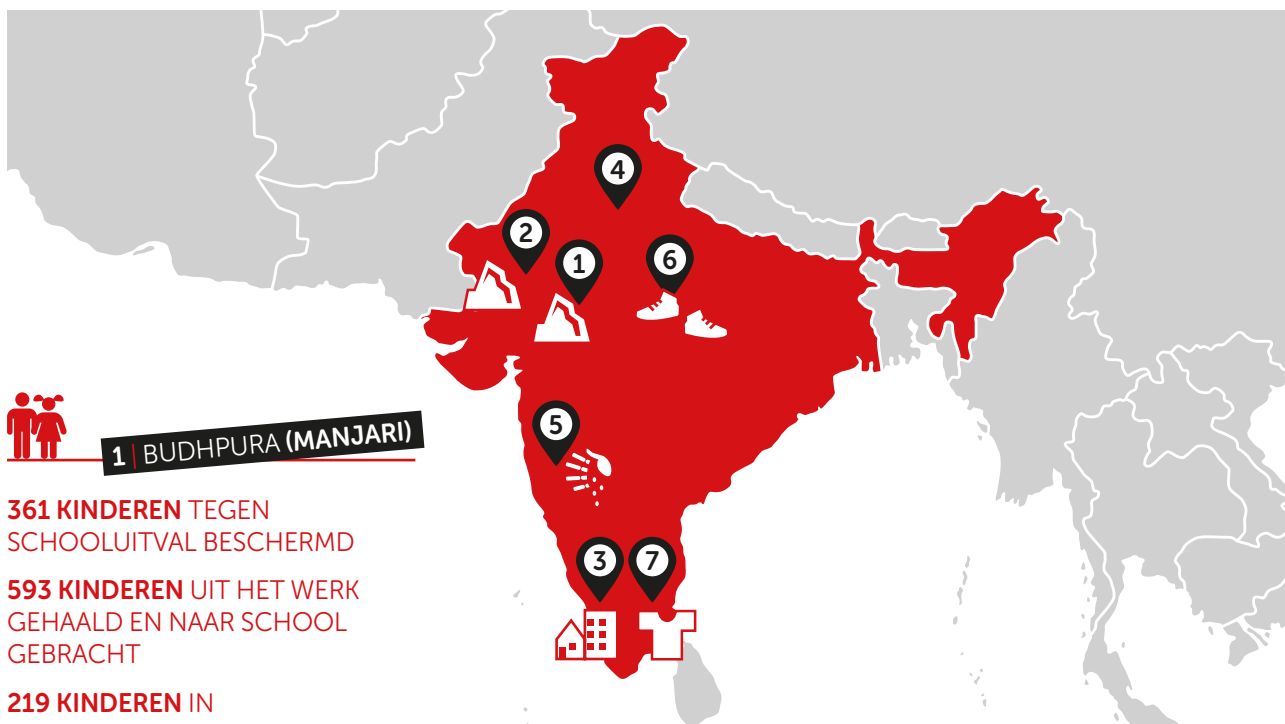
Kinderarbeidvrije zone in een stedelijk gebied in Harare. Er is een 'bridge centre' opgezet voor 947 kinderen die niet naar school gingen. Activiteiten zijn gericht op bewustwording en lobby voor politieke steun.

³ Hoewel de daadwerkelijke implementatie van dit project extern wordt gefinancierd, zijn de project strategie en rapportage compleet in lijn met het SKA Out of Work programma. Omdat het project grotendeels wordt uitgevoerd door dezelfde organisatie, bestaan er veel verbandingen tussen de projecten in Zimbabwe.

INDIA

3785 KINDEREN UIT HET WERK GEHAALD
EN BESCHERMD TEGEN KINDERARBEID

1 | BUDHPURA (MANJARI)

361 KINDEREN TEGEN
SCHOOLUITVAL BESCHERMD

593 KINDEREN UIT HET WERK
GEHAALD EN NAAR SCHOOL
GEBRACHT

219 KINDEREN IN
BRUGSCHOLEN

2 | PALRI MANGALIYA & PUROHITSAR (BWI/ RPKNMS)

125 KINDEREN TEGEN
SCHOOLUITVAL BESCHERMD

38 KINDEREN UIT HET WERK
GEHAALD EN NAAR SCHOOL
GEBRACHT

0 KINDEREN IN
BRUGSCHOLEN

4 | NEW DELHI (ICCO – SCL INDIA PLATFORM)

Het Stop Child Labour Platform (opgezet door ICCO) richt zich op capaciteitsopbouw bij partnerorganisaties en lobby en beleidsbeïnvloeding op het gebied van kinderarbeid en onderwijs. Het Platform promoot de gebiedsgerichte aanpak om te komen tot kinderarbeid-vrije zones op lokaal, regionaal en nationaal niveau.

6 | AGRA (FLA)

Onderzoek naar kinderarbeid in de toeleveringsketen van schoenen/leer en looierijen in Agra door de FLA. In samenwerking met internationale schoenenbedrijven wordt in 2016 een actieplan opgesteld voor de opzet van een kinderarbeidvrije zone.

3 | TIRIPUR (SAVE)

1929 KINDEREN TEGEN
SCHOOLUITVAL BESCHERMD

739 KINDEREN UIT HET WERK
GEHAALD EN NAAR SCHOOL
GEBRACHT

48 KINDEREN IN
BRUGSCHOLEN

5 | MAHARASHTRA & KARNATAKA (ONDERZOEK DOOR SOMO)

Onderzoek door SOMO in de zaden-sector in de districten Maharashtra en Karnataka. Het onderzoek is gedaan onder de vlag van Stop Kinderarbeid, maar gefinancierd door de Landelijke India Werkgroep (LIW).

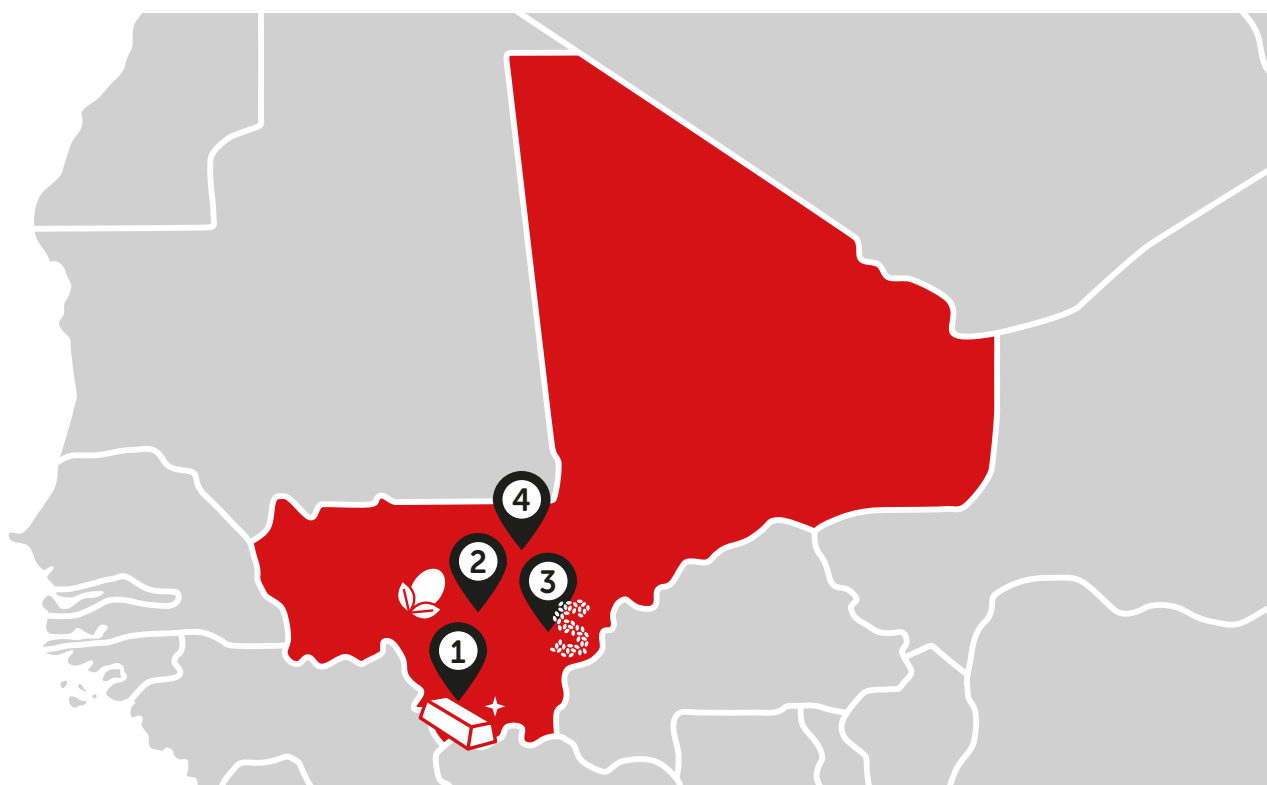
7 | TIRIPUR (ONDERZOEK DOOR SOMO)

Onderzoek door SOMO naar kinderarbeid in de kledingsector in India (Tamil Nadu) en Bangladesh met betrekking tot de onderliggende oorzaken van kinderarbeid.

MALI

4563 KINDEREN UIT HET WERK GEHAALD
EN BESCHERMD TEGEN KINDERARBEID

1 BOUGOUNI (ENDA/SNEC)
(+ ONDERZOEK DOOR SOMO)

264 KINDEREN TEGEN
SCHOOLUITVAL BESCHERMD

294 KINDEREN UIT HET WERK
GEHAALD EN NAAR SCHOOL
GEBRACHT

126 KINDEREN IN
BRUGSCHOLEN

3 NIONO (ALPHALOG/SNEC)

95 KINDEREN TEGEN
SCHOOLUITVAL BESCHERMD

685 KINDEREN UIT HET WERK
GEHAALD EN NAAR SCHOOL
GEBRACHT

57 KINDEREN IN
BRUGSCHOLEN

2 MARKALA (ENDA)

359 KINDEREN TEGEN
SCHOOLUITVAL BESCHERMD

1060 KINDEREN UIT HET WERK
GEHAALD EN NAAR SCHOOL
GEBRACHT

330 KINDEREN IN
BRUGSCHOLEN

4 WACORO & KEMENI (CAEB/SNEC)

303 KINDEREN TEGEN
SCHOOLUITVAL BESCHERMD

1503 KINDEREN UIT HET WERK
GEHAALD EN NAAR SCHOOL
GEBRACHT

350 KINDEREN IN
BRUGSCHOLEN

NICARAGUA

ONDERWIJSVERSTERKING OP 31 SCHOLEN

1 | EL DALIA (ANDEN)

Een onderwijsversterkingsproject in El Dalia, door onderwijsbond ANDEN, bereikte 31 scholen in ruraal gebied, als een eerste stap naar de ontwikkeling van kinderarbeidvrije zones. Activiteiten bestonden uit een 'mapping exercise', lerarentrainingen en bewustwordingsacties.

TURKIJE

1 | ISTANBUL (EGITIM SEN)

Een onderwijsversterkingsproject in het Gaziomanpasa district van Istanbul door onderwijsbond Egitim Sen in 3 scholen in een dichtbevolkt stedelijk gebied. Activiteiten bestonden uit lerarentrainingen en bewustwordingsacties.

2 | ISTANBUL (FNV)

Deelname door de FNV aan een Ronde Tafel over kinderarbeid in de hazelnootsector in Istanbul. Een mogelijke samenwerking met een NGO die werkt met Syrische vluchtelingen wordt onderzocht.

3 | ANKARA/NATIONAL (FLA/DEVELOPMENT WORKSHOP)

Onderzoek door de Turkse organisatie Development Workshop naar de volledige toeleveringsketen van kledingbedrijven.

Colofon

© Hivos/Stop Kinderarbeid, September 2016

Stop Kinderarbeid is een coalitie van de Algemene Onderwijsbond (AOB), Mondiaal FNV, Hivos, ICCO Coöperatie en Kerk in Actie, de Landelijke India Werkgroep (LIW) en Stichting Kinderpostzegels Nederland. Stop Kinderarbeid wordt gecoördineerd door Hivos en werkt nauw samen met lokale partnerorganisaties in Azië, Afrika en Latijns-Amerika.

www.stopkinderarbeid.nl

Design: Sazza

Stop Kinderarbeid

Hivos

Raamweg 16
2596 HL Den Haag
Nederland
T + 31(0)70 376 55 00
www.hivos.org

Met steun van

STOP

KINDERARBEID

School, de beste werkplaats

Ministerie van Buitenlandse Zaken